

Za dobro ledvic

PRESADITEV LEDVICE

Razumeti ledvično bolezen, njen potek in vedeti za možnosti zdravljenja

PRESADITEV LEDVICE

- z operacijo se v telo vstavi ledvica drugega človeka
- presajena ledvica opravlja vse funkcije, ki jih bolne ledvice ne morejo več
- po uspešni presaditvi ledvice bolniki večinoma živijo dlje in bolj kvalitetno kot bi na dializi

KDAJ SE OPRAVI IN KDO DARUJE LEDVICO

presaditev se opravi

- že pred začetkom zdravljenja z dializo, ko ledvice že zelo slabo delujejo
- po začetku zdravljenja z dializo

darovalec ledvice

- v večini primerov je umrla oseba, ledvico se ponudi bolniku na čakalni listi Eurotransplanta, ko je na voljo; polovica čakajočih v Slo prejme ledvico v enem letu
- ledvico lahko daruje zdrav sorodnik ali čustveno povezan nesorodnik (mož, žena), operacija se izvede po dogovoru
- izhod presaditve živega darovalca je najboljši

POSTOPEK PRIPRAVE NA ČAKALNI SEZNAM

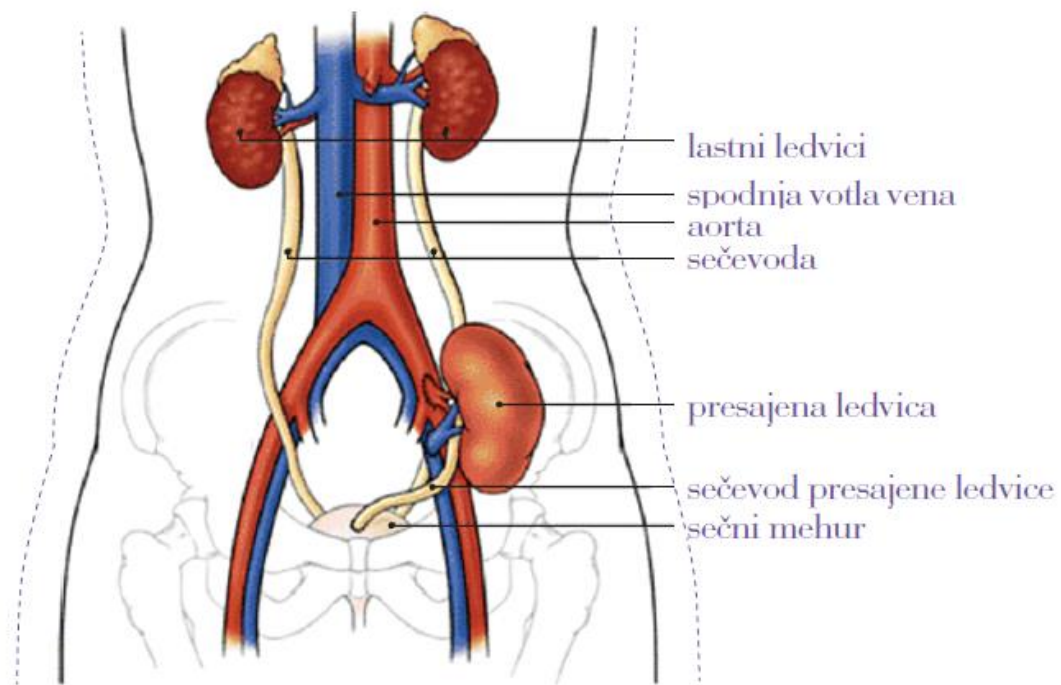
- preiskave krvi, seča in drugih organov (UZ , rtg, ...)
  - izključitev okužb
  - izključitev raka
  - izključitev drugih napredovalih kroničnih bolezni
  - ocena srčno-žilnega tveganja
- ocena ustreznosti za presaditev
- ocena skladnost
  - krvna skupina
  - tkivne značilnosti
  - senzibilizacija (prisotnost protiteles proti tujim tkivom)

→ uvrstitev na čakalni seznam, klic, ko je na voljo primerna ledvica

KAM SE PRESADI LEDVICA

v spodnji del trebuha v črevnično kotanjo na desno ali levo

KAKO POTEKA PRESADITEV

- v primeru primerne ledvice zdravnik pokliče bolnika
- pregleda ga in izključi okužbo
- preveri se, ali potrebuje hemodializo
- počaka se navzkrižni preizkus, ki pove, ali bo bolnikovo telo sprejelo ledvico ali ne
- če je test negativen in bolnik primeren, se lahko operira

- operacija traja nekaj ur
- po operaciji je vstavljen dren v rani, urinski kateter in notranja cevka, ki sega iz mehurja po sečevodu do presajene ledvice (splint)
- dren in urinski kateter se odstranita v enem tednu, splint čez nekaj tednov

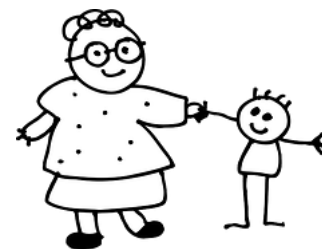
KAKO POTEKA PRESADITEV

- vsaka presajena ledvice ne začne delovati takoj
- zakasnelo delovanje presajene ledvice pomeni, da je lahko več dni potrebna hemodializa
- v bolnišnici se bolnik nauči jemanja zdravil in kako po odpustu skrbeti zase
- ob uspešni presaditvi je odpust je večinoma po 2 tednih

REHABILITACIJA PO PRESADITVI LEDVICE

telesna aktivnost

- je zelo zaželena
- prvi mesec po operaciji sprehodi
- pozneje stopnjevanje telesne aktivnosti
- odsvetujejo se samo športi, kjer bi se ledvica lahko poškodovala zaradi udarca

kontrole

- v prvem mesecu so 2x tedensko, nato vedno bolj poredko
- v stabilni fazi so na 3 do 4 mesece

zaposlitev po 3 mesecih

TVEGANJA OB PRESADITVI

ob operaciji in prve tri mesece

- anestezija
- krvavitev
- okužba
- tromboza žil presadka
- iztekanje seča ali limfe v trebuh
- srčni infarkt

stranski učinki

- nekateri so začasni, drugi dolgotrajni
- povzročajo jih imunosupresivna zdravila

IMUNOSUPRESIVNA ZDRAVILA

- preprečujejo zavrnitev presajene ledvice
- potrebno je redno vsakodnevno jemanje
- nekatera se uravnavajo z določanjem nivoja v krvi (kalcinevrini – ciklosporin in takrolimus, everolimus)

stranski učinki

- večja dovzetnost za okužbe, predvsem v prvih mesecih
- odvisni so od tipa zdravil in nagnjenosti, ki je ne moremo napovedati
  - steroidi: sladkorna bolezen, krhkost kosti, kožne strije, povišane maščobe v krvi, siva mrena, stanjšanje kože, lunast obraz, akne
  - kalcinevrini: zvišan krvni tlak, sladkorna bolezen, tresenje rok, čezmerna poraščenost, zadebelitev dlesni
  - mikofenolat: slaba krvna slika, driska, prebavne težave
- v daljšem obdobju je tveganje za raka 3 x večje

ŽIVLJENJE PO PRESADITVI

prehrana

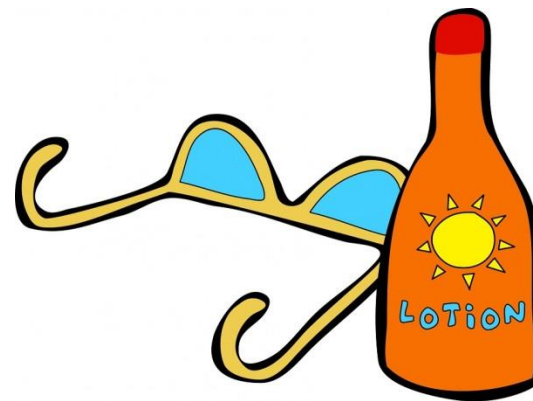
- ne jesti plesnivih sirov ali tatarski biftek

sonce

- zaščita kože (zaščitni faktor, dolgi rokavi, slamnik) zaradi večje pojavnosti kožnega raka
- zaščita oči (sončna očala)

domače živali

- pozor pred ugrizi
- dobra higiena rok

SKRB ZA PRESAJENO LEDVICO

- redno jemanje predpisanih zdravil
  - redni kontrolni pregledi
  - upoštevanje navodil
  - upoštevanje diete
  - aktivno življenje s telesno dejavnostjo
-
- v primeru težav ali poslabšanja delovanja presajene ledvice je potrebna predčasna kontrola

KAJ JE ZAVRNITEV IN KAKO SE ZDRAVI

- zavrnitev pomeni, da telo ne sprejema presajene ledvice, ker ni njegova
- zavrnitev povzročajo levkociti ali pa protitelesa
- posledica zavrnitve je slabše delovanje presajene ledvice
- ugotovi se samo z biopsijo presajene ledvice
- zdravi se na različne načine
  - z zamenjavo zdravil
  - z dodajanjem zdravil
  - z odstranjevanjem protiteles proti presajeni ledvici
  - z dodajanjem zaščitnih protiteles

PREDNOSTI IN SLABOSTI PRESADITVE

prednosti

- najmanj omejitev
- normalno življenje z občasnimi kontrolami
- malo omejitev pri dieti in tekočini
- več energije in boljše počutje
- normalna delovna sposobnost
- povrnitev rodnosti

slabosti

- tveganje zaradi operacije
- tveganje za zavrnitev – ni nujno, da presadek dela celo življenje
- vsakodnevno jemanje zdravil
- stranski učinki zdravil in možna sprememba videza
- večja dovzetnost za okužbe
- večja dovzetnost za raka, predvsem kože in bezgavk

PRILAGODITVE NA PRESADITEV LEDVICE

- po presaditvi ljudje živijo dlje in bolj aktivno življenje
- svoj življenjski stil morajo malo prilagoditi
- **doma**: urejeno bivanje
- **šport**: večina, a brez udarca v presadek
- **delo/slужba**: normalna zaposlitev
- **počitnice**: ni omejitev

KAKO DOLGO DELUJE PRESAJENA LEDVICA

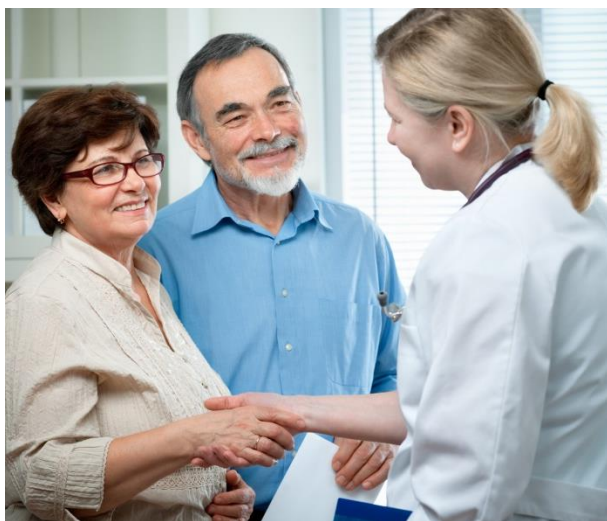
- enoletno preživetje ledvice je približno 95 %
- petletno preživetje je približno 90%
- polovica ledvic sčasoma odpove zaradi kronične zavrnitve
- možna je ponovna presaditev in priprava nanjo, še preden presajena ledvica popolnoma odpove

KAKO IZBRATI PRAVO ZDRAVLJENJE

bodite aktivni pri izbiri

- **spoznajte** se z dejstvi
- **razmislite** o svojem življenjskem stilu in kaj imate radi
- **upoštevajte** vaše druge bolezni
- **pogovorite** se z vašim nefrologom, svojci in prijatelji
- zdravljenje se lahko spremeni, če se vaše potrebe spremenijo

Za dobro ledvic

Pripravila: Jelka Lindič, Damjan Kovač

v okviru Delovne skupine za kronično ledvično bolezen Slovenskega nefrološkega društva-SZD

Slovensko nefrološko društvo - Slovensko zdravniško društvo in SB Celje, SB Izola, SB Jesenice, UKC Ljubljana, UKC Maribor, SB Murska Sobota, SB Nova Gorica, SB Novo mesto, SB Ptuj, SB Slovenj Gradec, SB Trbovlje

[Dostopno na: http://www.nephro-slovenia.si](http://www.nephro-slovenia.si)